

УДК 821.161.2'060-31Янов.08

К. С. Угненко

м. Харків

Риторичні фігури в мові роману Ю. Яновського «Вершники»

У статті розглядаються риторичні фігури як виразники ідіостилу письменника. Аналізуються виразові можливості та будова мовно-стилістичних зворотів, а також з'ясовується вплив фігур, уведених до тексту, на зміну модальних, граматичних та експресивних складників усієї фрази. Простежуються структурні зміни в синтаксичній організації зворотів за рахунок їхньої взаємодії з іншими стилістичними фігурами – асиндетоном, повторами.

Ключові слова: художня мова, ідіостиль, експресивність, емоційність, риторичні фігури.

Угненко К. С. Риторические фигуры в языке романа Ю. Яновского «Всадники».

В статье рассматриваются риторические фигуры как маркеры идиостила писателя. Анализируются выразительные возможности и строение лингвостилистических оборотов, а также выясняется влияние фигур, введенных в текст, на изменение модальных, грамматических и экспрессивных составляющих всей фразы. Отслеживаются структурные изменения в синтаксической организации оборотов за счет их взаимодействия с другими стилистическими фигурами – асиндетоном, повторами.

Ключевые слова: художественный язык, идиостиль, экспрессивность, эмоциональность, риторические фигуры.

Uhlenko Kseniya. Figures of speech in the language of Y. Yanovsky's novel "Horsemen". The article deals with figures of speech as the exponents of the writer's individual style. The expressive possibilities and structure of linguistic and stylistic constructions are analyzed. Found out the influence of the figures, inputting to the text on the change of modal, grammatical and expressive components of the whole phrase. Structural changes in the syntactic organization of literary expressions can be investigated through their interaction with other stylistic figures - asyndeton, palillogy. The article also focuses on the constructions which helped the author to implement the emotionally-expressive coloring to the work most accurately. The stylistic-syntactic emphasis is made on rhetorical questions and appeals in combination with other stylistic figures - so they give to the text bright neoromantic sounding, at the same time combining it both syntactically and semantically, providing artistic expressiveness and a significant aesthetic influence on the reader. Partly in the article the relationship between formal and semantic content of individual linguistic units of a work is investigated. A compulsory characteristic of rhetorical figures is the construction of such verbal rotations, which are conditionally dialogical in nature. Among such pieces of speech, scholars identify questions, questions, statements, objections, and excerpts. It is worth noting that rhetorical designs are not as simple and transparent as they seem at first glance. Introduction to the text of rhetorical figures - is an indispensable interaction of modal, intonational, grammatical and expressive components of the phrase. The main figures of the language can be grouped according to function, role in the language, as well as the nature of the syntactic organization.

Key Words: artistic language, individual style, expressiveness, emotionality, figures of speech.

Кожен функціональний стиль мовлення обслуговує певну сферу діяльності суспільства. Найбільш розповсюдженим і знайомим багатьом людям є вияв літературної мови як мистецтва слова у вигляді художнього стилю, або мови художньої літератури. Формування цього стилю зумовлене багатьма як інтралінгвальними, так і екстралінгвальними чинниками мови. Варто зазначити, що художній стиль є певним синтезом авторського бачення картини світу загалом та довоколишньої дійсності зокрема. На цю своєрідну контамінацію безпосередньо впливає культурний розвиток та психологія письменника, умови його формування як митця.

Аби виконати естетичні завдання якомога краще й максимально втілити в тексті специфіку художнього слова, автор має підібрати мовний матеріал, який відзначається високим рівнем оригінальності та виражальної новизни, також образністю, емоційно-експресивним навантаженням семантики твору й оцінними

елементами.

Образність повідомляє читача про певне поняття, покладене в основу художнього слова, тобто відображає його внутрішню форму. Інакомовлення – процес, на основі якого відбувається трансформація внутрішнього змісту у певний стилістично сформований образ.

Сутність категорій «емоційність» та «експресивність» як невід'ємних складників художньої мови полягає у вираженні додаткових смислових відтінків, які, підсилюючи лексичне й граматичне значення за допомогою різних морфологічних засобів, формують виразність і зображальність мовлення. Ці два поняття нерозривно пов'язані між собою, оскільки експресивність, створена на основі емоційних вражень, робить художню мову більш яскравою та глибоко вражаючою. Підкреслена експресивність у поезії розкриває якісний бік художнього слова твору, а в прозі через різні форми мовлення – сутність героїв твору.

Питання структурно-семантичної побудови тексту, його стилістичного оформлення розглядає

експресивний синтаксис. Його основним завданням є виявлення співвідношень формального й семантичного наповнення мовних одиниць твору. С. Єрмоленко в праці «Синтаксис і стилістична семантика» зазначає: «Звичайно, аналіз внутрішніх формально-семантичних відношень між одиницями синтаксичного рівня, які проектуються на стилістичні категорії, виявляється справою значно важчою, ніж кваліфікація стилістично маркованих засобів синтаксису за їх належністю до певних функціональних стилів» [2, с. 40]. До цього можна додати, що синтаксична організація прозового художнього твору зумовлена авторським ставленням до описуваного ним, а також тим, на яку читацьку аудиторію орієнтується письменник.

Основне завдання експресивного синтаксису досягається багатьма засобами структурно-семантичного оформлення тексту. Ідіостиль кожного письменника відзначається використанням стилістичних фігур (розгортання, згортання) та риторичних фігур, вивчення яких у сьогочасному синтаксичному розділі української мови посідає особливо важливе місце. На нашу думку, саме фігуральні побудови як відхилення від нормативного типу структури синтаксичних конструкцій максимально привертають читацьку увагу.

Вивченню виразових можливостей фігуральних засобів приділяли значну увагу такі науковці, як Ш. Баллі, С. Бирик, Ю. Ванникова, Є. Галкіна-Федорук, С. Єрмоленко, Ю. Лотман, В. Матезіус, Л. Мацько, В. Топоров, В. Чабаненко. Серед названих дослідників є певна частина українських авторів.

Оскільки стилістичні фігури – це незвичні синтаксичні звороти, що свідомо порушують мовні стандарти, то мова художнього твору, відповідно, має відхилення від норми. Зокрема Л. Мацько вказує: «<...> це відхилення полягає в тому, що на денотативний зміст мовних одиниць накладаються ще елементи виразності, які виникли в результаті операцій тотожності, схожості, суміжності і контрасту, і які є тим образним субелементом, що дає "прирошення" значення» [3, с. 327]. Вважаємо, що саме таке структурно-семантичне «прирошення» смислового наповнення й синтаксичної організації тексту за рахунок стилістичних фігур і робить мову роману Ю. Яновського «Вершники» цікавою та актуальною для спеціального дослідження.

Письменник дотримувався неоромантичних світоглядних позицій у зображенні суспільних подій. У романі в новелах «Вершники», для більш яскравого передання всієї мінливості, неоднозначності й складності образно відтворених у тексті історій він користувався багатьма засобами експресивного синтаксису, серед яких найбільш значущими є фігури розгортання, зокрема ампліфікація, повтори, а також риторичні фігури.

Тексти Ю. Яновського як у мовознавчому, так і в літературознавчому аспекті активно почали досліджуватися в другій половині ХХ століття. Це передусім студії дослідників художньої літератури І. Лучника, А. Сіроша, О. Полторацького. Але варто зауважити, що суто лінгвістичних досліджень мовного стилю роману «Вершники» здійснювалося набагато менше, ніж літературознавчих. З-поміж мовознавчих праць привертають увагу праці І. Білодіда «Синтаксис роману "Вершники" Ю. Яновського» та «Лексика роману "Вершники" Ю. Яновського» [1]. Однак і в цих дослідженнях проблема функціонування стилістичних фігур у романі розглядається побіжно.

Невід'ємним складником стилістичних фігур є фігури риторичні, які, своєю чергою, насичують текст новими модальними та емоційно-експресивними відтінками. Вони характеризуються відхиленням від комунікативно-логічних норм оформлення фрази або надфразної єдності.

Енциклопедія «Українська мова» пропонує словникову статтю О. О. Тараненка: «Фігура мови, стилістична фігура, риторична фігура – мовно-стилістичний зворот, що полягає в особливій синтаксичній організації висловлення для досягнення відповідного виразально-зображального ефекту. Основні фігури мови можна згрупувати за функцією, роллю у мові (номінативно-експресивні та композиційні), а також за характером синтаксичної організації» [4, с. 756].

Обов'язковою характеристикою риторичних фігур є побудова на таких словесних зворотах, які мають умовно-діалогічний характер. Серед таких фігур мови науковці виділяють звертання, запитання, ствердження, заперечення, а також оклики. Варто зазначити, що риторичні конструкції не є такими простими й прозорими, як видається на перший погляд. Уведення до тексту риторичних фігур – це неодмінна взаємодія модальних, інтонаційних, граматичних та експресивних складників фрази.

Такі вітчизняні вчені, як Л. Мацько, О. Сидоренко, С. Бирик, М. Плющ, А. Загнітко, продовжують висвітлювати питання про те, як риторичні фігури можуть впливати на семантичну структуру слова або речення та навіть трансформувати їх. Різносторонній вплив на експресію та граматику твору є актуальним для розгляду в межах експресивного синтаксису.

Оскільки художній текст – явище багатомірне, то в його межах можуть функціонувати всі види риторичних фігур (звертання, запитання, вигук).

Уживання автором риторичних фігур у тексті є результатом не тільки індивідуального мислення та бачення дійсності, але й синтезом тисячолітнього ставлення народу до абстрактних явищ, до стихій

природи, що були й лишаються виразниками людських почуттів. Риторичні фігури – об'єднувальна ланка між мовою автора та мисленням читача.

Кожна новела роману Ю. Яновського «Вершники» насичена своєрідними з лексичного й граматичного погляду риторичними фігурами. Це зумовлено особливістю тематики твору. Але все одно специфіка побудови мовних зворотів дуже схожа. Тому, на нашу думку, доцільніше розглянути окрему групу звертань, питань та окликів. Це дасть змогу систематизувати аналізований матеріал та допоможе відстежити, з якими фігурами розгортання чи повторами пов'язані ті чи ті умовно-діалогічні конструкції.

У першій новелі «Подвійне коло» наявна велика кількість звертань, побудованих за спільним стилістичним принципом (звертання до абстрактних предметів чи узагальнених понять), такі звертання мають певну тематичну орієнтацію, дещо відмінну від ужитих у наступних новелах.

Слова одного з братів Половців, Оверка, можна вважати яскравим прикладом уявно-діалогічного мовлення персонажа з народом: «*Роде, мій роде, прости мені, роде, що я не милую згоди. Рід переведеться, держава стоятиме. Навіки амінь*» [5, с. 13].

По-перше, фігура мовлення побудована за принципом повтору об'єкта, до якого звертаються. Такий прийом дозволяє читачеві максимально довго концентрувати увагу саме на цих словах, які є семантично важливими для розгортання подій у новелі. І хоч звертання – це лише одне речення, але наступні два не можна розглядати поза межами риторичної фрази. Вони й зі значеннєвої, і зі стилістичної точки зору підкреслюють експресивність слів Оверка.

З синтаксичного погляду риторична фігура дуже лаконічна, але саме це й надає їй промовистості. У цьому випадку відсутність сполучників (асиндетон) надає словам динамізму, а також ритмізує їх. На одній ритміко-мелодійній хвилі знаходяться лексеми *рід, держава* й словосполучення *навіки амінь*. Це створює певну стилістико-семантичну антитезу, оскільки *рід*, як уявляється персонажу, може *перевестися* (загинути), але під час читання це слово таке ж звучне, як і *держава*, як і церковне «*навіки амінь*». Прості частини складного безсполучникового речення не ускладнені жодними другорядними членами чи зворотами. У цьому випадку експресивність досягається саме за рахунок передбачуваної відсутності відповіді та повторів.

Наступний приклад репрезентує те, як засоби стилістичного оформлення тексту стають основою для створення девізів і лозунгів: «... *Іванів товариш узев Мусієву руку: "Денікінців обдурили, французів*

обпливли, друкарня тут, шриффт є, пролетарія всіх стран, соединяйсь", — та ляснув старого по руці, аж берег загув» [5, с. 12].

Аналіз наведеного прикладу є цікавим, хоча з першого погляду здається простим. Ми є свідком того, як стилістично марковані вирази з радянського минулого не виходять з ужитку й сьогодні. Відповідне ми помічаємо й у тексті роману. Ця фраза Іванового товариша "запрограмована" на існування крізь віки через правильно використані стилістичні фігури мовлення. Основою риторичного звертання є необмежено-абстрактна кількість людей – *пролетарії усіх країн*.

Відповідно, щоб ще більше увиразнити тих, до кого звернені слова, надати словам пафосу, треба зацікавити читача попередніми словами, їх яскравою організацією. Вона є цікавою, але досить звичною, бо саме відсутність сполучників дає можливість систематизувати факти. Відсутність другорядних членів речення робить прочитання «*пролетарія всіх стран*» більш повним і яскравим, хоча з експресивної точки зору вираз зовсім не маркований.

Отже, ми бачимо, як контекстуальні зв'язки і вдало підібрані фігуральні конструкції дозволяють авторові досягти потрібного стилістичного ефекту. Нагнітання емоцій, помітна ритмізація досягається асиндетоном, повторами та експресивно маркованою лексикою.

Наступна новела роману Ю. Яновського «Дитинство» репрезентує риторичні звертання під іншим кутом. Кожна з умовно-діалогічних конструкцій відображає ставлення персонажів новели до світу, показує картину світобудови як гармонійну єдність стихії природи й людей.

Малий Данилко розповідає: «*Далі з'являвся голубий ряст, а прадід наказував зірвати його швиденько і топтати, приказуючи: "топчу, топчу ряст, дай, Боже, потоптати й того року діждати!"*» [5, с. 17].

Наведена ілюстрація відображає риторичне звертання, що містить різні аспекти, які можна розглядати з семантико-стилістичного погляду. По-перше, символічне значення рясту, адже ця рослина в уявленні українців була джерелом життя, весни й відродження, тому з нею пов'язано чимало традицій та обрядів.

По-друге, звертання до Бога. Напевно, така модель – це найкраща можливість показати всі стилістичні можливості риторичного звертання. Такий уявний співрозмовник одразу підносить пафос твору на зовсім інший рівень – частково духовний, інтимний. Але, разом із тим, щоб семантика сказаного була зрозуміла народові, вона поєднується з дохристиянськими віруваннями, що не мають безпосереднього зв'язку з церковним життям. Отже, апіорі експресивно увиразнене та

обрядово-буденне надають яскравого стилістичного ефекту риторичній фразі.

Побудова на основі повтору головного члена односкладного речення, співвідносного з простим присудком, відображає символічність мислення, ритмізує сказане, налаштовує читача на певні фольклорні контексти.

Наступний приклад побудований за попереднім принципом звернення малого Данилка до Бога, але вже в іншому стилістико-семантичному оформленні.

«<...> і Данилко тоді молиться сам із справжнім натхненням – тієї улюбленої молитви, що його навчив прадід Данило: "Дай мені, Боже, картоплі, киселю й розум добрий"» [5, с. 18].

Автор доречно наводить приклад побутової молитви, що містить у собі незмінні теологічні основи у вигляді звертання до Бога, й не потребує зворотної реакції, а також незвичні для високого стилю лексеми *картопля, кисіль і розум*. Ця своєрідна молитва показує ще одну сферу, де може реалізуватися риторичне звертання, здавалося б, з функціонально обмеженими можливостями. І такий авторський прийом не тільки завдяки трьом однорідним додаткам характеризує світобачення дитини, але й робить новелу стилістично увиразненою і емоційно своєрідною.

Роман Ю. Яновського «Вершники» містить приклади звертання до конкретної особи, але які розуміються як узагальнено-абстрактні (саме звертання, а не об'єкт). *«Прадід Данило сміється, ставши на місяці посеред двору, — "корови тобі треба, дівко, га!"»* [5, с. 18].

Дівка розуміється не як мати малого Данилка, а як таке собі уособлення жіночої частини народу. Саме в такому глузливому контексті й розгортається стилістичне значення риторичного звертання.

Інші приклади з новели «Дитинство» репрезентують давність використання риторичних звертань у мовленні українців. Ю. Яновський, як письменник-неоромантик, звернувся не тільки до громадянської тематики, але й показав, як тісно вона переплетена з народними мотивами. І саме в такому текстовому оточенні умовно-діалогічні конструкції набувають нового звучання.

«Тоді мати вербу тую варять, а воду зливають у ночви і при повному місяці купають малу Вустю й приказують: "Місяцю Адаме, ім'я тобі Овrame! Дай тіла на ці кості, а як не даси, то прийми моці!"» [5, с. 18].

«І вишневі сади стоять мрійні, білим плесом у нагрітому степу, іде дощ краплистий, збиваючи легенький пил і паруючи, діти, замурзані й голодні, бігають під дощем: "Доцику, доцику! зварю тобі борцику в новенькому горцику, поставлю на дубочку, дубочок схитнувся, а доцик линувся"» [5, с. 19].

Обидва уривки відображають міфопоетичне уявлення українців про світ. Але звертаючи увагу на попередню й наступну новели, об'єкти, до яких звернені слова й самі мовці, змінюють свою загальновідому семантику. Так повторюване *«Доцику, доцику!»* з дитячої примовки розуміється читачем як частина страшної бурі з першої новели і як невід'ємний елемент водного простору з новели «Шаланда в морі». Такий плавний перехід від водиточення до води-опонента уособлює водну стихію.

Відповідно, контекстуальний зв'язок мертвої і живої води стилістично збагачує текст, робить його більш різноплановим і яскравим. Велику роль у цьому відіграє риторичне звертання малого Данилка, яке не потребує відповіді. Як цього також не чекали брати Половці й стара Половчиха.

Наступна новела роману Ю. Яновського «Батальйон Шведа» демонструє інакші риторичні звертання, не типові порівняно з попередніми частинами твору.

Одразу варто сказати, що риторичні звертання у «Батальйоні Шведа» відіграють не тільки роль умовного діалогу, вони максимально увиразнюють стилістичні особливості роману своєю незвичною побудовою.

«О дев'ятнадцятий рік поразок і перемог, кривавий рік історичних баталій

і нелюдських битв, критичний по силі, незламний по волі, затятий і ніжний, наріжний і вузловий, безсонний дев'ятнадцятий рік!» [5, с. 28].

Наведене риторичне звертання має кільцеву побудову «дев'ятнадцятий рік – дев'ятнадцятий рік»; усередині цього кільця містяться всі характеристики року, серед яких сплетено й реалії матеріального світу (*баталії, перемоги*), і метафоричні образи (*незламний по волі, наріжний, вузловий*). Зі стилістичної точки зору подібний прийом надає текстові емоційності, відчутної експресивності, що реалізується на основі лексико-граматичних засобів.

З метою народної стилізації риторичного звертання автор використовує вигук *о*, що робить уривок полярно різним: по-перше, маємо максимальний вияв пафосу (почуття захоплення, перемоги, відчуття фатальності), по-друге, з'являється можливість розгортати звертання за «правилами» народно-розмовного стилю. Так спочатку називається сам об'єкт, а вже потім наводяться його характеристики.

Розглянуте риторичне звертання характеризується значною кількістю епітетів (*кривавий, незламний, безсонний*) і фігур (повтор лексеми *рік*, асиндетон). Відповідний приклад дає можливість відзначити зв'язок риторичних і стилістичних фігур, їх важливість у створенні єдиного стилістичного ефекту.

Асиндетон як стилістична фігура підтримує у зазначеному уривку конструкцію кільця.

Відсутність сполучників дозволяє читачеві швидше дійти від початку характеристик до їх завершення, до підтвердження того, що йдеться справді про дев'ятнадцятий рік. Відсутність дієслів-присудків у звертанні робить читання плавним, що дозволяє реципієнтові зосередити увагу безпосередньо на характеристиках, а не на діях.

Наступне риторичне звертання є більш розгорнутим, порівняно з першим, хоча абстрактним об'єктом умовного діалогу лишається той же дев'ятнадцятий рік.

«О дев'ятнадцятий рік двадцятого століття і місяць липень херсонського півдня, ночі темні, землі невідкриті, колумби босі! Скільки про вас книжок не написано, які драми гримлять на землі революцій, які симфонії й хори бринять у грозяному повітрі, яких полотен ще не виставлено по залах академії, о неповторний рік високих людей гнобленого і повсталого класу, о земле боротьби!» [5, с. 32].

Наведене виразне риторичне звертання також «тримається» на кільцевій композиції, але вже усіченої «рік – рік». Уривок насичений епітетами, різноплановими зі стилістичного погляду лексемами (*драми, революції, академії, симфонії*). Головною стилістичною фігурою, яка робить риторичну конструкцію злотованою, є асиндетон. Відсутність сполучників дозволяє читачеві якомога повніше перейнятися проблемами дев'ятнадцятого року.

Велика кількість предикативних центрів, означень у препозиції і постпозиції увиразнюють текст за рахунок добре підібраних автором лексем і граматичних нюансів. Саме риторичне звертання до абстрактного об'єкта у поєднанні з іншими стилістичними фігурами й тропами робить текст новели емоційно й експресивно увиразненим.

Текст роману Ю. Яновського «Вершники»

містить зовсім не велику кількість риторичних запитань, проте їхня стилістико-семантична вага для прочитання і розуміння твору є значущою.

«"Зустрілися, браток! — трусонув волоссям, що спадало аж на плечі. — Там і Андрій лежить, чиста шуточка, а я собі сиджу в лісочку й чекаю, доки вони кінчать битися, а вони й кінчили — один, мертвий, а другий кволий, ну що — України тобі хочеться?"» [5, с. 10].

Наведений уривок з новели «Подвійне коло» репрезентує риторичне запитання у вигляді узагальнено-особового речення. Отже, читач розуміє, що питання поставлено не конкретній людині, а народові загалом. З синтаксичного погляду відсутність відокремлених частин і зворотів дозволяє реципієнтові заглибитися саме в семантику лексем. Риторичне питання в контексті попередніх слів стає емоційно увиразненим, а також до завершення стилістичної картини додається аксіологічний аспект, що формується на основі слів брата Панаса Половця.

Проаналізувавши найяскравіші приклади риторичних фігур у тексті роману Ю. Яновського «Вершники», ми дійшли висновку, що вони є важливим компонентом загальної стилістичної картини твору. Саме мовні звороти допомагають авторові якнайкраще реалізувати емоційно-експресивне забарвлення твору. Риторичні питання й звертання в поєднанні з іншими стилістичними фігурами надають текстові твору яскравого неоромантичного звучання, а також злотовують його як синтаксично, так і семантично, забезпечують художню виразність, відчутний естетичний вплив на читача. Така тенденція синтезованого використання стилістичних фігур простежується й у творах інших авторів першої половини ХХ століття, зокрема в прозі Миколи Хвильового, Аркадія Любченка.

Література

1. Білодід І. К. Мова і стиль роману «Вершники» Ю. Яновського. Київ: Вид-во АН УРСР, 1955. 129 с.
2. Єрмоленко С. Я. Синтаксис і стилістична семантика. Київ: Наук. думка, 1982. 240 с.
3. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилістика української мови: підручник/за ред. Л. І. Мацько. Київ: Вища шк., 2003. 327 с.
4. Фігура мови//Українська мова: енциклопедія. 3-тє вид., зі змін. та доп. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. 756 с.
5. Яновський Ю. І. Вершники//Мир: романи/післям. І. Муратова. Київ: Молодь, 1980. С. 7—86.

References

1. Bilodid I. K. Mova i styl romanu «Vershnyky» Yu. Yanovskoho. Kyiv: Vyd-vo AN URSR, 1955. 129 s.
2. Iermolenko S. Ya. Syntaksys i stylistychna semantyka. Kyiv: Nauk. dumka, 1982. 240 s.
3. Matsko L. I., Sydorenko O. M., Matsko O. M. Stylistyka ukrainskoi movy: pidruchnyk/za red. L. I. Matsko. Kyiv: Vyshcha shkola, 2003. 327 s.
4. Fihura movy//Ukrainska mova: entsyklopediia. 3-tie vyd., zi zmin. ta dop. Kyiv: Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia» im. M. P. Bazhana, 2007. 756 s.
5. Ianovskyi Yu. I. Vershnyky//Myr: romany/pisliam. I. Muratova. Kyiv: Molod, 1980. S. 7—86.

Угненко Ксенія Сергіївна, ст. лаборант кафедри української мови, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна); e-mail: kсениya.ugnenko@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-4743-3551>.

Угненко Ксения Сергеевна, ст. лаборант кафедри українського язика, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина (площадь Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина); e-mail: kсениya.ugnenko@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-4743-3551>.

Ugненко Kseniia, Senior Laboratory of the Department of the Ukrainian Language, Karazin Kharkiv National University (Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine); e-mail: kсениya.ugnenko@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-4743-3551>.